

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **B. P.**, zast. JUDr. Markem Dvořákem, advokátem, se sídlem nám. T.G.M. 1, Příbram 1, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 21. 3. 2016, č. j. 42 Ad 55/2010 – 199,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost proti výroku I. rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 21. 3. 2016, č. j. 42 Ad 55/2010 – 199, **se zamítá**.
- II. Výrok II. rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 21. 3. 2016, č. j. 42 Ad 55/2010 – 199, **se zrušuje** a věc **se** v tomto rozsahu **vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- III. Žádný z účastníků řízení **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Předcházející řízení a obsah kasační stížnosti

[1] Rozhodnutím žalované ze dne 28. 5. 2008, č. X (dále též „napadené rozhodnutí“), byla zamítnuta žádost žalobce o starobní důchod pro nesplnění podmínek nařízení vlády ČSFR č. 557/1990 Sb., o mimořádném poskytování starobního důchodu některým horníkům, s odůvodněním, že uvedené nařízení stanoví pro snížení věkové hranice odchodu do důchodu na padesát let věku, celkem tři podmínky: a) – výkon nejméně 15 roků vybraného zaměstnání v hornictví, b) – dosažení nejvyšší přípustné expozice a c) – skončení vybraného zaměstnání v hornictví do 31. 3. 1991. Jestliže podmínku 15 roků zaměstnání ve vybraných zaměstnáních v hornictví, a nebo podmínku dosažení nejvyšší přípustné expozice občan nesplnil do 31. 3. 1991, mohl chybějící podmínku splnit do 31. 12. 1992 a do téhož dne však musel skončit výkon

vybraného zaměstnání v hornictví. Nárok na snížení věkové hranice na padesát let věku podle téhož nařízení má také občan, který splňuje tyto tři podmínky:

- 1) byl zaměstnán nejméně deset roků ve vybraných zaměstnáních v hornictví v uranových dolech,
- 2) překročil nejvyšší přípustnou expozici
- 3) skončil výkon vybraného zaměstnání v hornictví v uranových dolech do 31. 12. 1990 v souvislosti se snížením nejvyšší přípustné expozice.

[2] Žalovaná zdůraznila, že usnesení vlády ČSSR č. 465/1968 Sb. se vztahuje na pracovníky, kteří byli zaměstnání nejméně alespoň dvacet pět let, z toho více než deset let vykonávali zaměstnání I. pracovní kategorie při těžbě, průzkumu a zpracování uranové rudy. Snížení věkové hranice pro odchod do důchodu se týká pouze těch pracovníků, kteří nastoupili v uranovém průmyslu na pracovištích s rizikem ionizujícího záření do 31. 12. 1968, a kteří takové zaměstnání do dosažení 50 roku věku ukončili. Pokud by uvedené zaměstnání ještě vykonávali, snižovala by se jim věková hranice na takový věk, kterého dosáhnou ke dni skončení tohoto zaměstnání, vždy však nejvýše na 55 roků věku. Podle evidenčního listu důchodového pojištění žalobce odpracoval v I.AA pracovní kategorii – uran – 804 dnů (od 2. 6. 1972 do 14. 8. 1974) a 1308 dnů (od 1. 6. 1987 do 31. 12. 1990). V I.A pracovní kategorii – uran – odpracoval 4672 dnů (od 15. 8. 1974 do 31. 5. 1987). Podle dalšího evidenčního listu důchodového pojištění z 5. 10. 2000 odpracoval v I.A pracovní kategorii – uran – 304 dnů (od 1. 1. 1991 do 31. 10. 1991) a ve II. pracovní kategorii 327 dnů (od 1. 11. 1991 do 31. 12. 1992). Nárok na mimořádný hornický starobní důchod žalobci nevznikl, protože v I. AA kategorii – uran – neodpracoval 10 let. Nevznikl mu ani nárok na starobní důchod podle nařízení vlády č. 465/1968 Sb., neboť do uranového průmyslu nenastoupil před 1. 1. 1969. Pro přiznání starobního důchodu podle mimořádného opatření z roku 1965 je třeba, aby žadatel získal nejméně 10 let zaměstnání v I. pracovní kategorii při těžbě, průzkumu a zpracování uranové rudy odůvodňující nárok na starobní důchod v 55 letech, které bylo podle tehdy platných resortních seznamů zařazeno do I. pracovní kategorie.

[3] Proti rozhodnutí žalované podal žalobce žalobu, v níž namítal, že nejméně 10 let pracoval ve vybraných zaměstnáních v hornictví v uranových dolech, kdy překročil nejvyšší přípustnou expozici, čímž splnil podmínku § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 557/1990 Sb. pro přiznání starobního důchodu při dosažení věku 50 let. Potvrzení jeho zaměstnavatele, pokud jím byl zařazen do kategorie I.A, není podle jeho názoru správné. Vyslovil přesvědčení, že splnil všechny podmínky k tomu, aby byl zařazen a aby mu bylo vydáno potvrzení o zařazení do kategorie značené I.AA. S ohledem na tyto skutečnosti navrhol provedení důkazů znaleckým posudkem o charakteru jeho pracovního zařazení. Zdůrazňoval, že ve sporném období vykonával soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně (cca 64 % procent směn v podzemí z celkově odpracovaných) veškeré provozní práce v oboru důlního měřictví na stálých pracovištích důlního úseku v podzemí hlubinného uranového dolu.

[4] Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 18. 2. 2009, č. j. 42 Cad 200/2008 – 20, žalobu zamítl a v odůvodnění svého rozsudku citoval příslušná ustanovení zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění a nařízení vlády č. 557/1990 Sb., vztahující se na projednávanou věc a dovodil, že z evidenčních listů důchodového zabezpečení je zřejmé, že žalobce odpracoval ve vybraném zaměstnání v hornictví v kategorii I.AA celkem 2113 dnů, tj. 6 roků a 23 dnů. To je prokazováno „Potvrzením“, podle něhož nejvyšší přípustná expozice byla překročena dne 29. 12. 1990, kdy také žalobce skončil výkon vybraného zaměstnání v hornictví. Pokud žalobce namítal, že „Potvrzení“ je nesprávně vyplněno a veškerá jím odpracovaná doba v podzemí uranového dolu měla být zařazena do kategorie I.AA - uran a žádal, aby ve věci byl ustanoven znalec, který by podal znalecký posudek ohledně charakteru pracovního zařazení

pokračování

stěžovatele, pak krajský soud tomuto návrhu nevyhověl. Poukázal na to, že žalobce má možnost ve věci podat u obecného soudu určovací žalobu podle občanského soudního řádu o obsah „Potvrzení“. Navíc pak ve správním spisu je založena zpráva DIAMO, s. p., ze dne 3. 7. 2007, z níž vyplývá, že tato organizace opětovně prověřovala správnost zařazení zaměstnání zaměstnavatele v období od 14. 8. 1974 do 31. 5. 1987. Uvedla, že ve zmíněném období žalobce pracoval jako důlní měřič v kategorii technickohospodářských pracovníků pod číslem zaměstnání 05-20-01 I.A. Z hlediska pracovního zařazení patřil tedy do kategorie střídavě fárajících, což znamenalo, že pokud odpracoval v kalendářním roce více než polovinu směn v podzemí, bylo mu období tohoto roku započítáno do I.A. kategorie. Pokud by odpracoval méně než polovinu směn v podzemí, bylo by mu období příslušného roku hodnoceno ve III. kategorii. V případě žalobce byla splněna podmínka odpracování více než 50 % směn v podzemí, a proto mu byla odpracovaná doba zařazena do I.A. kategorie. Tímto způsobem postupovalo DIAMO, s. p., u všech zaměstnanců, kteří patřili do kategorie střídavě fárajících. V žádném případě není možno žalobci přiznat pro zmíněné období zařazení do kategorie I.A.A. Po zhodnocení uvedených skutečností dospěl krajský soud k závěru, že žalovaná při posuzování nároku žalobce na mimořádný starobní hornický důchod podle uvedeného nařízení vlády zhodnotila řádně veškeré listinné doklady o zaměstnání žalobce založené ve správním spisu. Žalobce nepředložil žádné důkazy, jimiž by byla prokázána neplatnost evidenčních listů důchodového zabezpečení, z jejichž obsahu žalovaná vycházela. Pokud žalovaná žádost o starobní důchod zamítla, byl její postup shledán v souladu s nařízením vlády č. 557/1990 Sb.

[5] Kasační stížnost žalobce Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 17. 2. 2010, č. j. 6 Ads 74/2009 – 43, zamítl a současně vyslovil, že účastníci nemají právo na náhradu nákladů řízení. Ke stěžejní námitce žalobce, v níž vytýkal krajskému soudu, že se vůbec nezabýval charakterem žalobcem skutečně vykonávané práce v podzemí ve vztahu k příslušným předpisům sociálního zabezpečení, ale pouze mechanicky převzal zařazení této činnosti do pracovní kategorie tak, jak učinil bývalý zaměstnavatel žalobce, Nejvyšší správní soud v odůvodnění svého rozsudku vyložil, že zaměstnání důlního měřiče, případně samostatného důlního měřiče, nelze považovat za vybrané zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm v podzemí v hlubinných dolech, neboť v příloze II nařízení vlády č. 117/1988 Sb., který výslovně uvádí seznam zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm v podzemí v hlubinných dolech, není zaměstnání důlního měřiče případně samostatného důlního měřiče výslovně uvedeno.

[6] Proti tomuto rozsudku podal žalobce ústavní stížnost. Ústavní soud nálezem ze dne 23. 8. 2010 sp. zn. I. ÚS 1415/10 rozhodl, že rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 2. 2010, č. j. 6 Ads 74/2009 – 43 a rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 18. 2. 2009, č. j. 42 Cad 200/2008 – 20, bylo porušeno základní právo žalobce na spravedlivý proces zakotvené v čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud současně rozsudky obou soudů zrušil, přičemž jejich postup při výkladu na věc se vztahující předpisů označil za striktně formální. Zdůraznil, že v řízení nebyl doposud řádně zjištěn charakter výkonu činnosti žalobce, kterou vykonával jako samostatný důlní měřič. Připustil, že soud prvního stupně učinil krok k takovému zjištění dotazem na bývalého zaměstnavatele žalobce ohledně přesného rozpisu jeho náplně práce, avšak spokojil se s odpovědí, že této žádosti nelze vyhovět, neboť ve spise se žádné doklady nedochovaly. Uvedený soud tak vycházel pouze z tvrzení bývalého zaměstnavatele žalobce a údajů uvedených v „potvrzení“, což by bylo akceptovatelné za situace, pokud by žalobce tyto údaje nerozporoval. V opačném případě však bylo na krajském soudu, aby provedl další dokazování v tom smyslu, zda skutečně činnost v podzemí vykonávaná žalobcem spadala či nikoliv mezi činnosti uvedené v příloze č. 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb.

[7] Nejvyššímu správnímu soudu vytýkal Ústavní soud totéž pochybení a navíc nesprávnost závěru tohoto soudu, že pokud se žalobce domnívá, že výkon jeho činnosti spadal pod činnost uvedenou v příloze č. 2 pod bodem č. 3, tedy horník – dělník a dalších zaměstnání, v jejichž popisu pracovní činnosti jsou mimo jiné uvedeny práce v oboru důlního měřičství, je nutno vyjít z toho, že nařízení vlády mělo na zřeteli práce pomocníka měřiče (figuranta), tak jak bylo uvedeno v nařízení vlády č. 74/1982 Sb. Podle Ústavního soudu postrádá tento závěr Nejvyššího správního soudu jakékoliv opodstatnění, což platí i o jeho dalším názoru, že by snad činnost žalobce měla spadat pod zaměstnání vedoucího (samostatného) důlního měřiče, jež je uvedeno až v příloze č. 3 nařízení vlády č. 117/1988 Sb., a které se nepovažuje za vybraná zaměstnání v hornictví, na něž pamatuje § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 557/1990 Sb. Ústavní soud dále Nejvyššímu správnímu soudu vytkl, že pokud se odvolal ve svých závěrech na přílohu k nařízení vlády ČSFR č. 74/1982 Sb., o některých úpravách v nemocenském pojištění a důchodovém zabezpečení pracujících v hornictví a dovozoval, že seznam zaměstnání uvedený v příloze nařízení vlády č. 117/1988 Sb. je třeba vykládat v souvislosti s nařízením vlády č. 74/1982 Sb., pak je jeho odkaz mylný, neboť ustanovením § 9 nařízení vlády č. 117/1988 Sb., byla část I přílohy nařízení vlády č. 74/1982 Sb. zrušena a pro posouzení důchodových nároků žalobce je tak nutno vycházet pouze z ustanovení nařízení vlády č. 117/1988 Sb., v jehož příloze č. 2 není sice výslovně uvedeno zaměstnání důlního měřiče, ale také ani pomocníka měřiče), avšak pod bodem č. 3 je uvedeno zaměstnání dělník v geologickém průzkumu, přičemž v popisu pracovní činnosti zaměstnání zařazených v tomto bodě je pak mimo jiné uvedena práce v oboru důlního měřičství, větrání a geologie.

[8] Ústavní soud závěrem zdůraznil, že nemůže žádným způsobem předjímat, pod kterou kategorií zaměstnání činnost žalobce spadala, je však zřejmé, že pod některé ze zaměstnání uvedených v příloze 2 nebo 3 řízení vlády č. 117/1988 Sb., vzhledem k doposud nezpochybněnému charakteru práce pod zemí v oboru důlního měřičství spadat musí. Odkaz na přílohu 3 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. a zaměstnání vedoucího (samostatného) důlního měřiče však dle Ústavního soudu není případný, neboť již z názvu přílohy č. 3: „seznam zaměstnání vybraných vedoucích technicko-hospodářských pracovníků hlubinných dolů a geologického průzkumu prováděného hornickým způsobem a vedoucích technických pracovníků státní báňské správy“ a z charakteru zaměstnání hlavní měřič (organizace, řízení a kontrola důlně měřických, geologických, geofyzikálních a hydrogeologických prací) a vedoucí (samostatný) důlní měřič (koordinace, řízení a kontrola důlně-geologických prací), uvedených v citované příloze, vyplývá, že se jedná o činnosti spíše řídicího a organizačního charakteru, o který se na základě dosud provedeného dokazování (které, jak však bylo výše uvedeno, nebylo provedeno řádným způsobem) v případě žalobce nejedná.

[9] Ústavní soud dovodil, že výklad § 2 odst. 2 nařízení vlády č. 557/1990 Sb. ve spojení s § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb., o zařazování zaměstnání do I. a II. pracovní kategorie pro účely důchodového zabezpečení, provedený Nejvyšším správním soudem a Krajským soudem v Praze je interpretací, jež pro svou formálnost a prvotně nedostatečně zjištěný skutkový stav vybočuje z ústavních mezí a zasahuje do práva žalobce na spravedlivý proces.

[10] Krajský soud v Praze, vycházející z nálezů Ústavního soudu, doplnil dokazování listinou – vyjádřením státního podniku DIAMO, odštěpného závodu – správa uranových ložisek se sídlem v Příbrami ze dne 10. 1. 2011 (jímž bylo reagováno na podání žalobce adresované Nejvyššímu správnímu soudu v řízení o předchozí kasační stížnosti, nadepsanému jako osobní stanovisko žalující strany) ze dne 24. 11. 2009, výsledkem svědků – bývalých spolupracovníků žalobce – K. Š., R. S., L. L. a F. K., a konečně též znaleckým posudkem znalce z oboru bezpečnosti práce, ekonomiky, těžby (odvětví těžby nerostů) JUDr. Ing. Romana Makária, CSc., jemuž uložil odpovědět na otázku a) zda zaměstnání stěžovatele v období od 15. 8. 1974 do 31. 5.

pokračování

1987 odpovídalo popisem pracovní činnosti bodu 3 přílohy č. 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb., zejména, zda jeho pracovní činnost byla činností dělníka tak, jak to vyžaduje citované ustanovení, nebo b) zda pracovní náplň jako důlního měřiče nebyla činností dělníka, ale technicko-hospodářského pracovníka, jak má na zřeteli bod 4 nebo 5 přílohy č. 3 nařízení vlády č. 117/1988 Sb.

[11] Po provedení těchto důkazů krajský soud žalobu rozsudkem ze dne 21. 12. 2011, č. j. 42 Ad 55/2010 – 131, zamítl a svůj zamítavý výrok opřel jednak o výše již zmíněné vyjádření stěžovatelova zaměstnavatele s. p. DIAMO Příbram a především pak o závěry znaleckého posudku znalce JUDr. Ing. Romana Makária, CSc. Po zhodnocení provedených důkazů dospěl k závěru shodnému se závěrem znalce, že zaměstnání důlního měřiče (či samostatného důlního měřiče) nebylo činností dělníka, ale technicko-hospodářského pracovníka a není tudíž vybraným zaměstnáním v hornictví se stálým pracovištěm v podzemí hlubinných dolů, s nímž nařízení vlády č. 557/1990 Sb. spojuje nárok na mimořádný starobní důchod při dosažení věku 50 let. K výpovědím svědků uvedl, že pokud jim bylo předestřeno vyjádření bývalého zaměstnavatele a svědci ne zcela souhlasili s tam uváděným popisem práce, jednalo se pouze o námitky dílčí, jako je přesnost doby fárání do podzemí dolu nebo nošení měřících přístrojů. Pokud jde o jejich názor na zařazení práce důlního měřiče pod příslušnou činnost podle přílohy k nařízení vlády č. 117/1988 Sb., nebyli v tomto jednotní (svědek L. připustil, že práce byla i prací koordinační, nicméně v tomto ohledu soud přisvědčil názoru žalované, že svědci měli pouze popsat žalobcovu práci, ale nejsou kompetentní k vyjadřování se o zařazení jeho zaměstnání do konkrétní pracovní kategorie. Žalovaná tudíž postupovala správně, když do doby zaměstnání ve vybraných zaměstnáních v hornictví v uranových dolech nezahrnula u žalobce dobu zaměstnání žalobce jako důlního měřiče; důkazní situace pak zůstává taková, že žalobce odpracoval ve vybraném zaměstnání v hornictví v kategorii I.AA celkem 2113 dnů, tj. 6 roků a 23 dnů a v kategorii I.A odpracoval 13 roků a 232 dnů, jak vyplývá z evidenčních listů důchodového zabezpečení. Nesplnil tedy podmínku stanovenou v § 2 odst. 1 písm. a) nařízení vlády č. 557/1990 Sb., kde je požadováno odpracování 15 let ve vybraných zaměstnáních v hornictví. Proto musela být žaloba podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, (dále jen „s. ř. s.“) jako nedůvodná zamítnuta. Krajský soud nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. a konečně pak uložil žalobci, který neměl v řízení úspěch, povinnost nahradit státu jím zálohované náklady znaleckého ve výši 12 240 Kč do pokladny Krajského soudu v Praze.

[12] Proti tomuto rozsudku krajského soudu podal žalobce další kasační stížnost, kterou Nejvyšší správní soud zamítl rozsudkem ze dne 28. 12. 2012, č. j. 4 Ads 22/2012 – 21, v němž obsáhle vysvětlil právní úpravu režimu pracovních kategorií v době výkonu práce žalobce u zaměstnavatele Uranové doly Příbram, později DIAMO. Na základě podrobného dokazování bylo podle závěru Nejvyššího správního soudu zjištěno, že žalobce prokázal splnění podmínek pro mimořádné poskytování starobního důchodu uvedené v ustanovení § 1 odst. 1 a na něj navazujícího ustanovení § 2 odst. 2 písm. b) a c) nařízení vlády č. 557/1990, avšak žalobce neprokázal splnění podmínky uvedené v § 2 odst. 2 písm. a) téhož nařízení, tedy zaměstnání po dobu nejméně 10 let ve vybraných zaměstnáních v hornictví v uranových dolech. Nejvyšší správní soud totiž souhlasil se závěrem krajského soudu, že žalobce v době od 15. 8. 1974 do 31. 5. 1987 pracoval jako důlní měřič s převažující kontrolní, řídicí a technickoadministrativní prací, tudíž nelze dospět k závěru, že vykonával vybrané zaměstnání v hornictví v uranových dolech. Práce důlního měřiče totiž nelze ztotožňovat se zaměstnáním horník – dělník či dělník v geologickém průzkumu, které do okruhu vybraných zaměstnání naopak spadají.

[13] I proti tomuto rozsudku Nejvyššího správního soudu podal žalobce ústavní stížnost, které Ústavní soud nálezem ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13, vyhověl a předchozí rozsudek Nejvyššího správního soudu a Krajského soudu v Praze zrušil. Ústavní soud se zaměřil na posouzení toho, zda žalobce v době od 15. 8. 1974 do 31. 5. 1987 vykonával vybrané zaměstnání ve smyslu nařízení vlády č. 557/1990 Sb. Vyšel z toho, že podle z ustanovení § 15 odst. 3 zákona č. 100/1988 Sb. vyplývá, že mezi zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech patřila i zaměstnání technickohospodářských pracovníků hlubinných dolů, avšak pouze za předpokladu, že byla vykonávána soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích v podzemí hlubinných dolů. Byl-li přitom tento předpoklad splněn v případě úsekového, resp. důlního měřiče, pak muselo být podle názoru Ústavního soudu možné i podřazení tohoto zaměstnání pod některý z okruhů zaměstnání této kategorie podle přílohy 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. Tyto okruhy totiž měly zahrnovat všechna zaměstnání splňující podmínku uvedenou v § 15 odst. 3 zákona č. 100/1988 Sb. Jiná koncepce příslušné přílohy nařízení by totiž neodpovídala jejímu hlavnímu účelu, jímž bylo sjednocení a zjednodušení aplikace tohoto zákona tím, že dojde k bližší specifikaci těchto zaměstnání. Pro posouzení nároku žalobce bylo naopak nerozhodné, že nařízení vlády č. 117/1988 výslovně zařadilo do své přílohy 3 zaměstnání „vedoucího (samostatného) důlního měřiče“, neboť tato příloha vyjmenovávala zaměstnání vybraných vedoucích technickohospodářských pracovníků hlubinných dolů a geologického přezkumu prováděného hornickým způsobem a vedoucích technických pracovníků státní báňské správy ve smyslu § 15 odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb., tedy kategorií, v jejímž případě bylo její zařazení do I. pracovní kategorie (nikoliv do I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech) závislé na splnění jiných podmínek. Pro zařazení zaměstnání důlního měřiče pod některý z okruhů zaměstnání podle přílohy 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. bylo podle Ústavního soudu rozhodující, zda bylo vykonáváno soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích v podzemí hlubinných dolů. Správní soudy proto pochybily, jestliže se ve svých úvahách touto podmínkou odmítly zabývat, a soustředily se v podstatě jen na slovní vymezení jednotlivých okruhů zaměstnání, jež však s ohledem na výše uvedené nebylo lze považovat za taxativní výčet těchto zaměstnání. Pod jednotlivé okruhy tedy muselo být možné zařadit případně i jiná zaměstnání, byť tato v jejich názvu nebyla výslovně zmíněna. V případě zaměstnání stěžovatele tak přicházelo v úvahu jeho podřazení pod kategorii uvedenou pod č. 3 přílohy 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb., tedy "horník-dělník, vrtný dělník, vzorkař, dělník v geologickém průzkumu, karotážník". Dalšího pochybení se správní soudy podle Ústavního soudu dopustily tím, že za určující kritérium pro podřazení zaměstnání žalobce pod některý z okruhů zaměstnání podle přílohy 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. považovaly to, zda jde o profesi dělnickou nebo odbornou či technickohospodářskou, neboť podstatné pro posouzení věci bylo to, zda zaměstnání bylo vykonáváno soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích v podzemí hlubinných dolů.

[14] Krajský soud v Praze ve věci opětovně rozhodl, a to rozsudkem ze dne 21. 3. 2016, č. j. 42 Ad 55/2010 – 199, kterým napadené rozhodnutí žalované zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení. Soud dále výrokem II rozsudku uložil žalované uhradit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 40065 Kč. Krajský soud odkázal na závěry nálezů Ústavního soudu obsažené v nálezě ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13, podle kterého žalovaná měla zvážit, zda žalobcem vykonávané práce v hornictví odpovídají jejímu zařazení podle nařízení vlády č. 117/1988. Klíčovým kritériem při tom pro zařazení zaměstnance do I. pracovní kategorie je, zda tato práce byla vykonávána soustavně v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích v podzemí hlubinných dolů. Pokud žalovaná na základě námítky žalobce zjistí, že jeho zařazení uvedené v pracovní smlouvě či evidenčním listě neodpovídá jím skutečně vykonávané práci, musí vycházet ze žalobcem skutečně vykonávané práce. V posuzovaném případě byla pro zařazení zaměstnání žalobce pod některý z okruhů zaměstnání podle přílohy 2

pokračování

nařízení vlády č. 117/1988 Sb. rozhodující skutečnost, že žalobce vykonával svou práci soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích v podzemí hlubinných dolů. Soud proto uzavřel, že žalobce splňuje podmínku výkonu práce v preferované pracovní kategorii I. AA stanovenou pro přiznání starobního důchodu s výhodou vyplývající z ustanovení § 76a zákona o důchodovém pojištění.

[15] Proti tomuto rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 21. 3. 2016, č. j. 42 Ad 55/2010–199, podala žalovaná (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížnost ze dne 2. 6. 2016 z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. V doplnění ze dne 30. 6. 2016 namítala, že krajský soud ji sice zavázal, aby se řídila jeho právním názorem, avšak žádný mu nesdělil, neboť pouze konstatoval, že žalobce splňuje kategorii I.AA bez jakékoli další právní argumentace. Podmínky této kategorie přitom žalobce splnil pouze v období od 2. 6. 1972 do 14. 8. 1974 a od 1. 6. 1987 do 31. 12. 1990, kdy vykonával zaměstnání uvedená v příloze č. 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb., pod bodem č. 3 a 7. Za vybrané zaměstnání v hornictví ve smyslu nařízení vlády č. 557/1990 nebylo hodnoceno zaměstnání úsekový měřič, resp. důlní měřič, které žalobce vykonával v mezidobí. Stěžovatelka proto s ohledem na dostatečné odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu pouze usuzovala, že i tato zaměstnání spadají pod vybraná zaměstnání dle nařízení vlády č. 557/1990 Sb., avšak blíže nevysvětlil pod které vybrané zaměstnání. Stěžovatelka dále popsala svou ustálenou rozhodovací praxi při hodnocení zařazení pracovníků do pracovních kategorií. V posuzované věci přitom bylo jednoznačně prokázáno, že žalobce vykonával zaměstnání důlní měřič, které je z povahy věci rozdílné od zaměstnání horník-dělník, jelikož jinak by ztratilo význam tyto činnosti v příslušných resortních seznamech rozlišovat. Z výpovědi samotného žalobce ostatně vyplývá, že svou práci nevykonával pouze v podzemí, tudíž mu nemůže být přiznána kategorie I.AA. Zdůrazňovala, že nařízení č. 557/1990 Sb. provádí taxativní výčet zaměstnání, u kterých lze přiznat jisté výhody, přičemž tento výčet nemůže být libovolně měněn a nelze tudíž starobní důchod přiznat všem zaměstnancům vykonávajícím zaměstnání uvedené v § 14 odst. 2 písm. a) a b) zákona č. 100/1988 Sb., neboť je nutné rozlišit, že se jedná o jinak náročná zaměstnání. Setrvala na argumentaci, že zaměstnání důlní měřič nespadá do výčtu zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí podle ustanovení § 14 odst. 2 písm. a) zákona č. 100/1988 Sb. S ohledem na všechny zjištěné skutečnosti proto stěžovatelka namítala, že nemůže aprobovat závěr soudu o nutnosti uznat žalobci veškerou jeho práci v uranovém dole pod kategorií I.AA. Stěžovatelka v neposlední řadě brojila i proti výroku krajského soudu, kterým byla zavázána nahradit žalobci náklady soudního řízení, a to v části týkající se nákladů za řízení před Ústavním soudem, neboť nemohla nijak ovlivnit rozhodování správních soudů, které vedlo k opakovanému zásahu Ústavního soudu. Zároveň nesouhlasila se zvýšením odměny advokáta na dvojnásobek u dvou úkonů za kasační stížnost, neboť se podle jejího názoru jedná o totožnou argumentaci uplatněnou v předchozích fázích předmětného řízení. Stěžovatelka proto navrhovala, aby Nejvyšší správní soud krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[16] Žalobce se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

II.

Posouzení kasační stížnosti

[17] Stěžovatelka je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byla účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek Krajského soudu v Praze vzešel (ustanovení § 102 s. ř. s.), kasační stížnost je včasná (ustanovení § 106 odst. 2 s. ř. s.) a přípustná, neboť nejsou naplněny důvody podle ustanovení § 104 s. ř. s.

[18] Nejvyšší správní soud se zabýval otázkou, zda není na místě kasační stížnost odmítnout podle ustanovení § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s., podle něhož *„kasační stížnost je dále nepřijatelná proti rozhodnutí, jímž soud rozhodl znovu poté, kdy jeho původní rozhodnutí bylo zrušeno Nejvyšším správním soudem; to neplatí, je-li jako důvod kasační stížnosti namítáno, že se soud neřídil závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu.“* Nejvyšší správní soud je v řízení o opětovné kasační stížnosti vázán závazným právním názorem, který sám v téže věci vyslovil v předchozím zrušujícím rozsudku, neboť i přípustnost samotné opětovné kasační stížnosti je omezena na důvody, které Nejvyšší správní soud v téže věci dosud nevyřešil [§ 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s.]. Tato vázanost právním názorem je však prolomena v případě změny skutkových zjištění či právních poměrů nebo dojde-li k podstatné změně judikatury, a to na úrovni, kterou by byl krajský soud i každý senát Nejvyššího správního soudu povinen respektovat v novém rozhodnutí. Takový případ nastane např. tehdy, uváží-li v mezidobí mezi prvním zrušujícím rozsudkem Nejvyššího správního soudu a jeho rozhodováním v téže věci o opětovné kasační stížnosti o rozhodné právní otázce jinak Ústavní soud, Evropský soud pro lidská práva, Evropský soudní dvůr, ale i rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v řízení podle § 17 s. ř. s. nebo plénium či kolegium ve stanovisku přijatém podle § 19 s. ř. s. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 7. 2008, č. j. 9 Afs 59/2007 – 56. Nejvyšší správní soud svůj právní názor ohledně důvodnosti žaloby a zákonnosti napadeného rozhodnutí opakovaně vyjádřil, přičemž velmi podrobně se celou kauzou a příslušnou právní úpravou zabýval v rozsudku ze dne 28. 12. 2012, č. j. 4 Ads 22/2012 – 21. Jeho závěry však nebyly akceptovány Ústavním soudem, který jej nálezem ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13 zrušil. Za situace, kdy v dané věci podala žalovaná kasační stížnost poprvé a kdy předchozí rozsudky Nejvyššího správního soudu a tam uvedené právní názory neobstály z pohledu ústavnosti, by odmítnutí této kasační stížnosti ve vztahu k žalované představovalo odmítnutí spravedlnosti, neboť ta by nemohla závěry krajského soudu obsažené v napadeném rozsudku přezkoumat s ohledem na správnou aplikaci závěrů obsažených v nálezech Ústavního soudu. Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že kasační stížnost je přípustná.

[19] Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Z obsahu kasační stížnosti vyplývá, že ji stěžovatelka podala z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené *„nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.“* Nesprávné posouzení právní otázky v předcházejícím řízení spočívá v tom, že na správně zjištěný skutkový stav byl krajským soudem aplikován nesprávný právní názor. Podle písm. d) téhož ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené *„nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.“*

[20] Po přezkoumání kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost žalované je částečně důvodná, a to proti výroku II. rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 21. 3. 2016, č. j. 42 Ad 55/2010 – 199, kterým bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení.

[21] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkami nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku. Nepřezkoumatelnost je natolik závažnou vadou rozhodnutí krajského soudu, že se jí Nejvyšší správní soud musí zabývat i tehdy, pokud by ji stěžovatelka nenamítala, tedy z úřední povinnosti (srov. § 109 odst. 4 s. ř. s.). Má-li rozhodnutí soudu projít testem přezkoumatelnosti, je třeba, aby se ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. jednalo o rozhodnutí srozumitelné, s uvedením dostatku důvodů podporujících výrok rozhodnutí.

pokračování

Nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů je dána především tehdy, opřel-li soud rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 – 75), nebo pokud zcela opomenul vypořádat některou z námitek uplatněných v žalobě (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004 – 73, či rozsudek ze dne 8. 4. 2004, č. j. 4 Azs 27/2004 – 74). Za nepřezkoumatelná pro nesrozumitelnost lze považovat zejména ta rozhodnutí, která postrádají základní zákonné náležitosti; z nichž nelze seznat, o jaké věci bylo rozhodováno či jak bylo rozhodnuto; která zkoumají správní úkon z jiných než žalobních důvodů (pokud by se nejednalo o případ zákonem předpokládaného přezkumu mimo rámec žalobních námitek); jejichž výrok je v rozporu s odůvodněním; která neobsahují vůbec právní závěry vyplývající z rozhodných skutkových okolností nebo jejichž důvody nejsou ve vztahu k výroku jednoznačné (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Azs 47/2003 – 130).

[22] V případě napadeného rozsudku se krajský soud nedopustil výše uvedené nesrozumitelnosti v podobě vnitřní rozpornosti výroku, nerozlišení výroku a odůvodnění, nezjistitelnosti jeho adresátů či nevhodné formulace, protože napadený rozsudek jasně a přehledně obsahuje všechny zákonem předepsané náležitosti. Ostatně samotná stěžovatelka jeho obsahu porozuměla, neboť s jeho závěry věcně polemizuje v kasační stížnosti, v níž podrobně namítá nesprávné posouzení otázky zařazení zaměstnání žalobce do příslušné pracovní kategorie. Nelze tudíž hovořit o tom, že by rozsudek krajského soudu byl nesrozumitelný. Skutečnost, že stěžovatelka se závěry soudu nesouhlasí a požaduje jiné odůvodnění, které by nadto plně odpovídalo jejímu postoji, nepředstavuje důvod ke zrušení napadeného rozsudku pro jeho údajnou nesrozumitelnost.

[23] Pokud jde o nepřezkoumatelnost rozhodnutí krajského soudu pro nedostatek důvodů, pod tento termín spadají rovněž nedostatky důvodů skutkových. Bude se typicky jednat o případy, kdy soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem, anebo kdy není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy v řízení byly provedeny.

[24] Ani v tomto směru nezjistil Nejvyšší správní soud žádné pochybení krajského soudu, neboť ten uvedl, z jakého důvodu má za to, že napadené rozhodnutí stěžovatelky nebylo v souladu se zákonem. Krajský soud vyjádřil svůj právní názor ohledně (ne)zákonosti napadeného rozhodnutí; z faktu, že nepřisvědčil argumentaci stěžovatelky a že dospěl k závěrům, se kterými nesouhlasí, nelze dovozovat nepřezkoumatelnost rozsudku.

[25] Stěžovatel ve vztahu k nepřezkoumatelnosti rozsudku krajského soudu uvádí výslovně to, že krajský soud nedostatečně vyjádřil svůj právní názor ohledně důvodnosti žaloby, když pouze uzavřel, že je nutné zaměstnání žalobce zařadit do pracovní kategorie I.AA. Nejvyšší správní soud v tomto směru souhlasí se stěžovatelkou, že odůvodnění rozsudku krajského soudu je stručnější, avšak na základě této skutečnosti není možné dovozovat nepřezkoumatelnost tohoto rozsudku. Stěžovatelka totiž přehlíží, že krajský soud obsáhle citoval z nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13, který dospívá k jednoznačným závěrům ohledně zákonosti napadeného rozhodnutí. Rozsudek krajského soudu je totiž nutné vnímat jako celek, a tedy i prostřednictvím odkazu na výše citovaný nálezn Ústavního soudu a tam uvedené závěry, které bez jakýchkoli pochyb odůvodňují nutnost zrušení napadeného rozhodnutí.

[26] Jak totiž Nejvyšší správní soud uvedl v rozsudku ze dne 25. 4. 2013, č. j. 6 Ads 17/2013 – 25, „rozsudek je nepřezkoumatelný pro nesrozumitelnost podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., pokud z něj nelze

jednoznačně dovodit, jakým právním názorem je správní orgán po zrušení jeho rozhodnutí vázán a jak má v dalším řízení postupovat, nebo pokud z něj nevyplývá, podle kterých ustanovení a podle jakých právních předpisů byla v kontextu podané správní žaloby posuzována zákonnost napadeného správního rozhodnutí, nebo pokud je jeho odůvodnění vystavěno na rozdílných a vnitřně rozporných právních hodnoceních tébož skutkového stavu či pokud jsou jeho výroky vnitřně rozporné nebo z nich nelze zjistit, jak vlastně soud rozhodl, a v některých jiných speciálních případech. S tímto kasačním důvodem je však nutno zacházet obezřetně, neboť zrušením rozhodnutí soudu pro nepřezkoumatelnost se oddaluje okamžik, kdy základ sporu bude správními soudy uchopen a s konečnou platností vyřešen, což není v zájmu ani účastníků řízení (v případě nositelů veřejných subjektivních práv je ve hře též jejich základní právo na rozhodnutí věci bez zbytečných průtahů podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, resp. na projednání věci v přiměřené lhůtě podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod; č. 209/1992 Sb.), a konečností ani ve veřejném zájmu na hospodárnosti řízení před správními soudy, nemluvě o nákladech, jež jsou se soudním přezkumem spojeny. Proto by ke kasaci rozhodnutí krajského soudu měl Nejvyšší správní soud přistoupit teprve tehdy, nelze-li jeho nesrozumitelnost jinak než kasací odstranit, tzn., nelze-li nesrozumitelnost rozsudku odstranit výkladem, s přihlédnutím k obsahu spisu, k úkonům soudu a účastníků řízení.“

[27] I když Nejvyšší správní soud připouští, že krajský soud mohl svůj názor na zákonnost napadeného rozhodnutí pregnatněji rozvést, nelze jen na základě toho, že v rekapitulační části rozsudku obsáhle citoval názor Ústavního soudu obsažený v nálezu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13, na něj zcela odkázal, dovodit nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku, když je z něj závěr ohledně důvodnosti žaloby patrný. S ohledem na závěry obsažené v nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13, je zjevné, že napadené rozhodnutí stěžovatelky nemůže obstát, jak bude dále vysvětleno, tudíž Nejvyšší správní soud neměl důvod rozsudek krajského soudu rušit, neboť takovým postupem by pouze „uměle“ prodlužoval délku předmětného soudního řízení, jehož výsledek by však byl ohledem na nález Ústavního soudu předem určen.

[28] Nejvyšší správní soud proto shledal, že nebyl naplněn důvod kasační stížnosti podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[29] Ohledně naplnění kasačního důvodu dle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy zákonnosti posouzení právní otázky krajským soudem, zda žalobce splňoval podmínky pro přiznání starobního důchodu dle nařízení vlády č. 557/1990 Sb., musí Nejvyšší správní soud uvést následující:

[30] Seznam druhů práce uvedených v zákoně regulující pracovní kategorie, jak bylo podrobně rozvedeno v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 12. 2012, č. j. 4 Ads 22/2012 – 21, a v příloze nařízení vlády představoval pouze typizovaný seznam prací zařazených do preferovaných pracovních kategorií a byl dále konkretizován na úroveň konkrétních povolání teprve příslušným resortním seznamem. Tyto resortní seznamy byly založeny na metodě taxativního výčtu. Pokud tedy nebylo konkrétní povolání (druh práce, kterou měl zaměstnanec v souladu s pracovní smlouvou v podniku vykonávat) zařazeno v příslušném resortním seznamu jako zaměstnání zařazené do I. či II. pracovní kategorie, nemohlo být na základě rozšiřujícího výkladu ustanovení zákona či prováděcího nařízení do takové kategorie podřazeno, a to ani na základě soudního uvážení (k tomu viz např. Burdová, E. a kol. O důchodovém zabezpečení pracujících. Praha: Práce, 1988, s. 70 – 71). Soudy však mohou podle výsledků provedeního dokazování, které velmi zevrubně proběhlo i v nyní posuzované věci, vyslovit, že pracovník splňuje podmínky pro zařazení do I. či II. pracovní kategorie v případě, že práce jím vykonávaná odpovídala zcela některému zaměstnání zařazenému do I. nebo II. pracovní kategorie, přičemž ovšem musely zkoumat všechny podmínky, za nichž mohlo být zaměstnání zařazeno do resortního seznamu (srov. k tomu stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne

pokračování

10.10.1977, sp. zn. Cpjf 46/77, publikováno v č. 1/1978 Sbírký rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu). Nejvyšší správní soud tedy nezpochybňuje názor stěžovatelky, že se primárně vychází z údajů obsažených v evidenčních listech, avšak pokud se po provedeném dokazování, zjistí, že tato evidence není přesná či úplná, je možné se od informací v ní obsažených příslušným způsobem odchýlit, jako se tomu stalo v projednávané věci.

[31] Ohledně otázky zařazení zaměstnání žalobce v období od 14. 8. 1974 do 31. 5. 1987 Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13 uvedl, že „Z ustanovení § 15 odst. 3 zákona č. 100/1988 Sb., vyplývá, že mezi zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech patřila i zaměstnání technickohospodářských pracovníků hlubinných dolů, avšak pouze za předpokladu, že byla vykonávána soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích v podzemí hlubinných dolů. Byl-li přitom tento předpoklad splněn v případě úsekového, resp. důlního měřiče, pak muselo být možné i podřazení tohoto zaměstnání pod některý z okruhů zaměstnání této kategorie podle přílohy 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. Tyto okruhy měly totiž zahrnovat všechna zaměstnání splňující podmínku uvedenou v § 15 odst. 3 zákona č. 100/1988 Sb. Jiná koncepce příslušné přílohy nařízení by neodpovídala jejímu hlavnímu účelu, jímž bylo sjednocení a zjednodušení aplikace tohoto zákona tím, že dojde k bližší specifikaci těchto zaměstnání.

Pro posouzení nároku stěžovatele bylo naopak nezbytné, že nařízení vlády č. 117/1988 Sb. výslovně zařadilo do své přílohy 3 zaměstnání "vedoucího (samostatného) důlního měřiče". Tato příloha totiž plnila zcela jinou funkci, jež spočívala v tom, že vymezovala seznam zaměstnání vybraných vedoucích technickohospodářských pracovníků hlubinných dolů a geologického průzkumu prováděného hornickým způsobem a vedoucích technických pracovníků státní báňské správy ve smyslu § 15 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., tedy kategorií, v jejímž případě bylo její zařazení do I. pracovní kategorie (nikoliv do I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech) závislé na splnění jiných podmínek. V případě těchto pracovníků nelze mluvit o stálém pracovišti pod zemí v hlubinných dolech. Legislativce přesto považoval za účelné zohlednit, že i oni se při plnění svých úkolů zdržují v této oblasti, v důsledku čehož jsou rovněž vystaveni obdobným negativním důsledkům pro zdraví jako zaměstnanci pracující převážně v dolech. U těchto pozicí zákon přirozeně nepředpokládá, že by jejich vykonavatelé museli v podzemí hlubinných dolů pracovat soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně. Kdyby tomu tak bylo, pak by v případě zaměstnání technickohospodářských pracovníků hlubinných dolů došlo k jejich zařazení do I. pracovní kategorie již na základě § 15 odst. 3 zákona č. 100/1988 Sb. a zvláštní právní úprava by vůbec nebyla nezbytná.

Provedený výklad podle názoru Ústavního soudu opodstatňuje závěr, že pro zařazení zaměstnání důlního měřiče pod některý z okruhů zaměstnání podle přílohy 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. bylo rozhodující, zda bylo vykonáváno soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích v podzemí hlubinných dolů. Správní soudy proto pochybily, jestliže se ve svých úvahách touto podmínkou odmítly zabývat, a soustředily se v podstatě jen na slovní vymezení jednotlivých okruhů zaměstnání, jež však s ohledem na výše uvedené nebylo lze považovat za taxativní výčet těchto zaměstnání. Pod jednotlivé okruhy muselo být možné zařadit případně i jiná zaměstnání, byť tato v jejich názvu nebyla výslovně zmíněna. V případě zaměstnání stěžovatele tak přicházelo v úvahu jeho podřazení pod kategorii uvedenou pod č. 3 přílohy 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb., tedy "horník-dělník, vrtný dělník, vzorkař, dělník v geologickém průzkumu, karotážník".

Dalšího pochybení se pak správní soudy dopustily tím, že za určující kritérium pro podřazení zaměstnání stěžovatele pod některý z okruhů zaměstnání podle přílohy 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. považovaly to, zda jde o profesi dělnickou nebo odbornou či technickohospodářskou. Jak již bylo uvedeno, toto kritérium nemělo význam pro zařazení určitého zaměstnání do uvedené přílohy, ani se od něj neodvíjelo vzájemné odlišení okruhů zaměstnání, jež byly obsaženy v přílohách 2 a 3. Ostatně účel přílohy 2 nikterak nevyklučoval, aby v ní byly obsaženy i zaměstnání odborná či technickohospodářská. Podstatné bylo pouze to, zda byly vykonávány soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích v podzemí hlubinných dolů. Pakliže se v příloze 3 objevuje kategorie "vedoucího (samostatného) důlního měřiče", je tím míněna pozice, u níž se s ohledem na náplň práce, v jejímž rámci převládají právě práce kontrolní, řídicí a další práce technickoadministrativního charakteru, nepředpokládá, že bude výše uvedená podmínka splněna. To však není případ zaměstnání úsekového, resp. důlního měřiče, jak ji na základě dokazování obsahově

vymezily právě správní soudy. Nic na tom nemění ani závěr znalce, který přes jím podanou charakteristiku tohoto zaměstnání podřadil činnost stěžovatele právě pod poslední uvedenou kategorii. Tímto hodnocením, které mělo povahu právního závěru, nebyly soudy vázány, a znalec k němu nebyl povolán.

Uvedené nedostatky argumentace obsažené v napadených rozhodnutích vedou Ústavní soud opětovně k závěru, že správní soudy postupovaly v dané věci přepjatě formalisticky. Tentokrát se sice zabývaly charakterem jím skutečně vykonávané pracovní činnosti, při jejím podřazení pod příslušné právní předpisy upravující nárok na mimořádný hornický důchod však vůbec nevzaly v potaz koncepci a účel jednotlivých příloh nařízení vlády č. 117/1988 Sb., plynoucí z § 17 odst. 1 ve spojení s § 15 odst. 2 a 3 zákona č. 100/1988 Sb. Posouzení účelu obou příloh bylo přitom nezbytným předpokladem pro jejich správnou aplikaci, neboť právě od něho záviselo, zda a pod jakou z kategorií uvedenou v těchto přílohách lze podřadit zaměstnání důlního měřiče. Správní soudy ve svém odůvodnění tento aspekt zcela pomínuly a místo toho své úvahy založily na rozlišení, zda v případě tohoto zaměstnání převládá jeho dělnický nebo odborný či technickobospodářský charakter, pro které však právní předpisy dopadající na projednávanou věc neposkytovaly žádnou oporu. Rozhodující byla, jak již bylo opakovaně uvedeno, doba strávená v podzemí. V pouhé skutečnosti, že některá zaměstnání, jež splňovala tuto podmínku, byla více a jiná méně odborná nebo kvalifikovaná (což lze znázornit právě na příkladu úsekového, resp. důlního měřiče a jeho figuranta), nakonec ani nelze nalézt žádný rozumný důvod pro odlišné zacházení.“

[32] Z výše citovaného nálezu Ústavního soudu, jenž je pro Nejvyšší správní soud, ale i pro stěžovatelku jako státní orgán závazný podle čl. 89 odst. 2 Ústavy, vyplývá, že stěžovatelka měla zaměstnání žalobce v období od 14. 8. 1974 do 31. 5. 1987 zařadit do pracovní kategorie IAA pod č. 3 přílohy 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb., tedy "horník-dělník, vrtný dělník, vzorkař, dělník v geologickém průzkumu, karotážník". Byť stěžovatelka s těmito závěry Ústavního soudu nesouhlasí, nemůže jí Nejvyšší správní soud přisvědčit, neboť není oprávněn přezkoumávat a přehodnocovat tyto velmi jednoznačné závěry Ústavního soudu, jelikož to by jej stavělo do role přezkumné instance vůči rozhodnutím Ústavního soudu, což by zcela zjevně odporovalo čl. 89 odst. 2 Ústavy. Nejvyšší správní soud proto může pouze odkázat stěžovatelku na tyto závěry Ústavního soudu, které nemůže jakýmkoli způsobem „opravovat, doplňovat či předělávat“.

[33] Nejvyšší správní soud se dále zaměřil na posouzení důvodnosti kasační stížnosti stěžovatelky směřující vůči výroku II. napadeného rozsudku, kterým jí byla uložena povinnost nahradit žalobci náklady řízení. Nejvyšší správní soud na úvod předesílá, že kasační stížnost směřující do výroku o nákladech řízení nemohl odmítnout pro její nepřijatelnost podle ustanovení § 104 odst. 2 s. ř. s., neboť stěžovatelka nebrojila samostatně pouze proti tomuto výroku, ale i proti výroku o věci samé – srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2010, č. j. 7 Afs 1/2007 - 64.

[34] Nejvyšší správní soud se v projednávané věci neztotožňuje se závěrem krajského soudu, že je možné žalobci přiznat právo na náhradu nákladů řízení vztahující se k řízení o ústavní stížnosti před Ústavním soudem. Náhradu nákladů řízení o ústavní stížnosti totiž upravuje speciálně zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), který stanoví, že zásadně si náklady řízení před Ústavním soudem hradí účastníci nebo vedlejší účastníci sami. Ústavní soud je podle ustanovení § 62 odst. 4 téhož předpisu oprávněn podle výsledků řízení usnesením uložit některému účastníkovi nebo vedlejšímu účastníkovi, aby zcela nebo zčásti nahradil jinému účastníkovi nebo vedlejšímu účastníkovi jeho náklady řízení, avšak to pouze v odůvodněných případech. Z obsahu soudního spisu však nevyplývá, že by Ústavní soud tohoto svého oprávnění využil. Není přitom možné nahrazovat pravomoc Ústavního soudu a rozhodovat o náhradě nákladů řízení o ústavní stížnosti obecnými soudy, neboť tím by si správní soudy atrahovaly pravomoc, která náleží pouze Ústavnímu soudu.

pokračování

[35] Ke stejnému závěru ohledně nemožnosti rozhodovat o náhradě nákladů o ústavní stížnosti obecnými soudy ostatně dospěla i judikatura Nejvyššího soudu, který v usnesení ze dne 19. 9. 2012, sp. zn. 28 Cdo 2502/2012, rozhodoval pouze o náhradě nákladů dovolacího řízení poté, co bylo jeho předchozí rozhodnutí o náhradě těchto nákladů zrušeno nálezem Ústavního soudu ze dne 6. 8. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2014/12, jenž přitom rovněž o náhradě nákladů řízení o ústavní stížnost nerozhodl.

[36] Krajský soud proto rozhodl nesprávně, pokud žalobci přiznal náhradu nákladů řízení vůči stěžovatelce i za řízení o ústavní stížnosti.

[37] Nejvyšší správní soud se však ztotožňuje se závěrem krajského soudu, že v posuzované věci bylo možné ohledně některých podání žalobce navýšit mimosmluvní odměnu dle ustanovení § 12 odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů, neboť se skutečně jednalo o časově velmi náročné úkony z důvodu nutnosti zohlednit velice komplikovanou právní úpravu obsaženou v zákoně č. 100/1988 Sb., nařízení vlády č. 557/1990 Sb., nařízení vlády č. 117/1988 Sb. a příslušných resortních seznamech, a to s přihlédnutím k jednotlivým nálezům Ústavního soudu v dané věci. Úvahy krajského soudu o nutnosti navýšení mimosmluvní odměny s ohledem na tyto skutečnosti se proto jeví Nejvyššímu správnímu soudu ve vztahu k těm úkonům právní služby, o nichž mohou správní soudy rozhodovat, jak bylo výše vysvětleno, jako správné a přiléhavé.

[38] Pouze nad rámec argumentace uplatněné v kasační stížnosti Nejvyšší správní soud upozorňuje, že tarifní hodnota a tudíž i výše mimosmluvní odměny v oblasti důchodového zabezpečení se měnila, přičemž je nutné v souladu s čl. II vyhlášky č. 486/2012 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, zohlednit, kdy byl příslušný právní úkon učiněn (zda před 31. 12. 2012, nebo po 1. 1. 2013), a podle toho poté určit výši tarifní hodnoty a právní služby. V posuzované věci přitom řadu úkonů právní služby zástupce žalobce učinil před 31. 12. 2012, tudíž výše mimosmluvní odměny za tyto právní služby má být (bez zohlednění případného navýšení podle § 12 odst. 1 advokátního tarifu) pouze 500 Kč.

III.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[39] Na základě výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud po přezkoumání výroku I. napadeného rozsudku Krajského soudu v Praze k závěru, že nebyly naplněny tvrzené důvody podání kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., za použití ustanovení § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. Kasační stížnost proto není ve vztahu k výroku I. napadeného rozsudku důvodná a Nejvyšší správní soud ji podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl. Ve vztahu k výroku II. rozsudku krajského soudu byla kasační stížnost naopak důvodná, a soud proto tento výrok zrušil podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. a vrátil věc v tomto rozsahu krajskému soudu k dalšímu řízení. V něm krajský soud rozhodne vázán výše vysloveným právním názorem Nejvyššího správního soudu (§ 110 odst. 3 s. ř. s.) a rozhodne znovu pouze o náhradě nákladů řízení o žalobě.

[40] V řízení o kasační stížnosti nebyla stěžovatelka úspěšná ve vztahu k výroku o věci samé, úspěch zaznamenala jen ve vztahu k výroku o nákladech řízení před krajským soudem, tedy ve zcela nepatrné části. Žalobce ve vztahu k rozhodnutí o věci samé měl plný úspěch, avšak podle obsahu spisu mu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly. Proto v souladu

s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. rozhodl Nejvyšší správní soud za použití § 120 s. ř. s., že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. září 2016

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu